

Bijlage III.

**MEDEDEELINGEN, gehouden door den
Heer B. H. Danser.**

In de eerste plaats toon ik u namens mejuffrouw Annie Kreulen uit Bussum, studente te Amsterdam, een voor onze flora nieuwe *Potentilla*, namelijk *Potentilla rupestris*, door haar gevonden bij Santpoort en behoorende tot het ondergeslacht *Geoides*, dat gekenmerkt is door een recht-opstaanden stengel, gevinde bladeren en witte bloemen in een eidelingsch bijscherm. *Potentilla rupestris* komt voor in het zuiden van Skandinavië, in Duitschland, Zwitserland, in het noorden van het Balkanschiereiland en van Italië, in Spanje, Frankrijk en Engeland, maar ontbreekt in Denemarken, Nederland en België. Daar ik de vindplaats niet gezien heb en het volgens de vindster geen echt aanvoerplantenterrein was, ben ik niet geheel zeker, of de plant door den mensch was aangevoerd. Ik acht dit evenwel zeer waarschijnlijk. De omstreken van Santpoort zijn toch te goed bekend, dan dat daar een nieuwe echt inlandsche plant met zoo opvallend uiterlijk gevonden zou kunnen worden. Wanneer *Potentilla rupestris* voor Amerika wordt opgegeven, wordt daarmee waarschijnlijk bedoeld de zeer erop gelijkende Amerikaansche verwant *Potentilla arguta*, die verleden jaar door den heer de Wever bij Sittard aangevoerd gevonden is en die ik u hier ter vergelijking laat zien. *Potentilla arguta* heeft kleinere bloemen, een dichtere bloeiwijze en een sterker gekliederden stengel.

Van den heer K. Boedijn te Amsterdam kreeg ik dezen tak van *Solanum triflorum*, door hem dezen zomer gevonden als onkruid in de stadskwekerij „Linnaeus” te Amsterdam. *Solanum triflorum* is in ons land het eerst gevonden door den heer Kloos in 1914 bij Wormerveer.

Vervolgens toon ik u een zode van *Leucobryum glaucum*, rijkelijk kapsels dragend, door den heer L. J. Toxopeus, student te Amsterdam, dit najaar in het Soerensche bosch gevonden. Ofschoon dit mos zeer algemeen is op heidegrond en zeer bekend, schijnt het zeer zelden met kapsels gevonden te worden en ik geloof niet, dat er velen onder u zijn, die deze kapsels ooit gezien hebben.

Dan kan ik u toonen. *Carex boenninghausiana*, den bastaard van *Carex remota* en *Carex paniculata*. Ik vond deze plant dezen zomer bij de Plasmolen, dus bij Mook, aan het beekje op de zuidelijke helling van den Sintjansberg. Aan dit beekje groeit bijna over de heele lengte *Carex remota*, hier en daar ook *Carex paniculata*. Deze bastaard nu geleek op het eerste gezicht zóó op *Carex remota*, dat de plant mij alleen opviel door de samengestelde aartjes, en ik had dus grond voor mijn veronderstellingen, toen ik eerst nog mogelijk achtte, dat het een bastaard was van *Carex remota* met *Carex vulpina* of *muricata* of een andere soort, of een *Carex remota* met samengestelde aartjes. Maar bij nader bezien bleek de plant donkerder groen, zeer ruw, bijna twee maal zoo groot als de omstaande *Carex remota* en in de oksels der onderste schutbladen stonden trosvormig saamgevoegde aartjes. Dit bewijst afdoende, dat we met *Carex boenninghausiana* te doen hebben. In het herbarium is de *remota*-houding niet te zien en lijkt de plant veel op een verarmde *Carex paniculata*, vooral daar het kenmerkende onderste schutblad, dat boven de bloeiwijze uitsteekt, door zijn brosheid vaak afgebroken is. Wel is de vindplaats Mook niet nieuw, maar de plant is sedert lang niet gevonden en de andere

vindplaatsen, Dordt en Velp, zijn twijfelachtig, zoodat het dus wel aardig is, dat de plant nog eens gevonden is. Vergelijking met de beschrijving in de Synopsis van Ascherson en Graebner en met planten uit 's Rijks Herbarium te Leiden hebben mij getoond, dat de naam-bepaling goed was.

Thans herinner ik u aan mijn mededeeling op de vergadering van 6 April van dit jaar, die ten doel had u te overtuigen van het bestaan van vele in het wild groeiende bastaarden in het ondergeslacht *Lapathum* van het geslacht *Rumex*. Bij gebrek aan het eenige afdoende, maar voor mij onmogelijke middel om dit te bewijzen, namelijk het opzettelijk maken van de bastaarden uit de stamsorten, heb ik u verschillende feiten genoemd, die het bijna zeker maken, en ik herinner u nogmaals aan het volgende.

Stellen we het bestaan van die bastaarden niet voorop, nemen we iedere duidelijk kenbare *Lapathum* als soort aan, dan kunnen we de *Lapatha* scherp onderscheiden in geheel of bijna geheel vruchtbare en geheel of bijna geheel onvruchtbare. De vruchtbare *Lapatha* planten zich gemakkelijk en bij zuivere bestuiving standvastig door zaad voort. De onvruchtbare geven hoogstens weinige kiembare zaden, waaruit men in den regel geen eenvormige nakomeling-schap krijgt. Ze zijn voor het meerendeel duidelijk en altijd voldoende tusschenvormig tusschen twee der vruchtbare soorten. Bovendien zijn ze meest zeldzaam en komen bijna altijd verspreid tusschen de veel algemeenere vermoedelijke stamsorten voor. Deze feiten acht ik voldoende om de onvruchtbare soorten bastaarden te noemen.

Verder wordt deze veronderstelling nog gesteund door het feit, dat *Rumex acutus*, die gehouden wordt voor den bastaard van *Rumex crispus* met *Rumex obtusifolius*, opkwam in een zaaisel van *Rumex crispus* en dat in een zaaisel van *Rumex domesticus* twee *Rumices* opkwamen,

die door hun tusschenvormigheid en hun onvruchtbaarheid zich geheel gedroegen als bastaarden met *Rumex obtusifolius* en *crispus*. Hoe ik deze twee bastaarden kreeg, verhaalde ik u in mijn vorige mededeeling. Als aanvulling kan ik u melden, dat van de drie planten, die in 1914 niet bloeiden, er in 1915 twee gebloeid hebben en zuivere *Rumex domesticus* gebleken zijn.

Het ontstaan van *Rumex acutus* uit een zaaisel van *Rumex crispus* is eerst dezen zomer zekerheid geworden. In het voorjaar van 1914 zaaide ik zaad van een *Rumex crispus* uit de omstreken van Driebergen. Toen de planten van het zaaisel eenige maanden oud waren, bleek er één meer op *Rumex obtusifolius* te lijken dan op de moederplant, waarom ik die plant als vermoedelijk bastaard in 1915 opzettelijk uitplante. Verontreiniging was ditmaal niet mogelijk, daar ik de zaden zorgvuldig van de moederplant geplukt had. De bewuste plant heeft dezen zomer gebloeid en is een echte *Rumex acutus* gebleken. De rijpende bloemtrossen werden evenwel zóó sterk door bladwesplarven aangevreten, dat ik met het verzamelen van takken liever gewacht heb tot een volgend jaar, zoodat ik u van de plant slechts de wortelbladeren kan laten zien. Hier ziet u eerst de wortelbladeren, die de plant dit voorjaar vóór den bloei ontwikkelde. Ze gelijken sprekend op die van *Rumex obtusifolius*, verschillen alleen, doordat ze wat langwerpiger en spitser zijn. Hier ziet u de wortelbladeren, die dezelfde plant dit najaar na den bloei gevormd heeft. Deze zijn pas echt tusschenvormig tusschen die der stamouders, veel smaller dan de voorjaarsbladeren en gekroesd. U ziet duidelijk, hoe het aannemen van een veelvormigen bastaard op zulke losse, niet op hun standvastigheid onderzochte kenmerken geen dieperen zin blijkt te hebben.

Dit als inleiding.

Deze maal heeft mijn mededeeling hoofdzakelijk ten doel,

u een overzicht te geven van de tot heden door mij gevonden *Rumex*-bastarden. Ik zal beginnen met die bastarden, die ik u ook de vorige maal noemde.

De *crispus-obtusifolius*-bastard, *Rumex acutus*, is algemeen en daarom wil ik slechts mededeelen, dat ik hem dezen zomer op Terschelling gevonden heb, waarvan hij, naar ik meen, nog niet bekend was. Gedurende de drie dagen, dat ik daar geweest ben, zag ik veel *Rumex crispus* en *obtusifolius*, maar overal schenen deze soorten elkaar te ontwijken en gescheiden te groeien. Geheel op het eind van den laatsten tocht zag ik eindelijk bij Oosterend een dijkje, waar ze dooreen groeien en onmiddellijk vond ik ook een bastardplant. Hier ziet u takken van deze plant en van de *Rumex obtusifolius*, zooals ik die overal op Terschelling zag en zooals die ook vlak bij de bastardplant groeide. Deze nu behoort tot de onderverzamelsoort *Rumex sylvestris* en de bastard heet dus volgens Haussknecht meer in het bijzonder *Rumex confinis*. Deze plant is evenwel nog niet rijp genoeg, dat zij de kenmerken van dezen ondersoortbastard zoo duidelijk toont als de plant, die ik u de vorige maal van Gorkum liet zien.

De *Rumices*, die ik u op de vorige vergadering toonde als bastarden van *Rumex maritimus* met *Rumex conglomeratus* en van *Rumex maritimus* met *Rumex sanguineus* en die ik in weinige planten gevonden had bij Rotterdam in 1910, 1911 en 1912, heb ik dezen zomer eerst met den heer de Mol en later met den heer Henrard gevonden in talrijke planten tusschen Rotterdam en Schiedam en na grondige bespreking met den heer Henrard, na herhaalde vergelijking met de stamouders en met de beschrijvingen van Ascherson en Graebner in hun Synopsis en van Beck in Reichenbachs *Icones Florae Germanicae* heb ik het den heer Henrard toegegeven, dat mijn naambepaling hoogst waarschijnlijk

verkeerd was en dat de planten achtereenvolgens zijn: *Rumex Wirtgenii*, de bastaard van *Rumex conglomeratus* met *Rumex palustris* en *Rumex Knafii*, de bastaard van *Rumex conglomeratus* met *Rumex maritimus*, zoodat de bastaard van *Rumex sanguineus* met *Rumex maritimus*, dien ik nergens vond opgegeven, ook door mij waarschijnlijk niet gevonden is. Ziehier takken van de in 1915 gevonden planten.

Van *Rumex Wirtgenii* vond ik in het herbarium van onze vereeniging, ten deele bij *Rumex palustris*, ten deele bij *Rumex maritimus*, takken van een plant in 1848 door F. J. J. van Hoven bij Dordrecht gevonden en door den vinder op het eene etiket benoemd als: „*Rumex palustris* Smith variat. *latifolius*, *folia radicalia pedem longa, tres pollices lata Sonder* (Mogelijk wel *Rumex Steinii* Becker)” en op het andere etiket als: „*Rumex maritimus* L.??? *Rumex Steinii* ???”

Rumex maximus, den bastaard van *Rumex aquaticus* met *Rumex hydrolapathum*, dien ik verleden keer alleen nog gevonden had in 1914 met den heer Henrard in de grienden bij Sleeuwijk, heb ik dezen zomer met de heeren Henrard en Kloos gevonden bij Zwijndrecht en bij Papendrecht aan de Noord en bovendien niet bloeiend, dus niet geheel zeker, op het Eiland van Dordrecht aan den Kop van 't Land. Ziehier takken en bladeren van deze vindplaatsen. *Rumex maximus* was voor de oude floristen reeds een goede bekende.

Ook *Rumex platyphyllus*, den bastaard van *Rumex aquaticus* met *Rumex obtusifolius* en *Rumex Sagorskii*, den bastaard van *Rumex crispus* met *Rumex sanguineus*, die ik beide in 1914 met den heer Henrard gevonden had in de grienden bij Gorkum en bij Sleeuwijk, vond ik dit jaar met de heeren Henrard en Kloos bij Papendrecht aan de Noord. Ziehier planten van deze vindplaatsen.

Van *Rumex platyphyllus* heb ik nog verscheidene

planten gevonden in het herbarium van onze vereeniging benoemd als *Rumex aquaticus*, *sepalo uno granifero* of als *Rumex aquaticus* \times *hydrolapathum* f. *subaquaticus*. Van *Rumex Sagorskii* vond ik in het herbarium der vereeniging takken door de Bruyn in 1855 bij den Haag gevonden en benoemd als *Rumex conglomerato-crispus* de Br. en een plant door Ch. Carmiggelt in 1893 bij Zwolle verzameld en benoemd als *Rumex crispus*.

Eén van de planten, die ik in 1912 bij Rotterdam vond en in mijn tuin overplante, die ik in 1913 nog eens bestudeerde en rijkelijk verzamelde en die ik tot voor kort niet kon benoemen, moet zijn *Rumex Schulzei*, de bastaard van *Rumex crispus* met *Rumex conglomeratus*. De plant is moeilijk herkenbaar door haar groote onvruchtbaarheid en lijkt daardoor niet veel op de plant van Gorkum, die ik u op de vorige vergadering liet zien.

Rumex abortivus, den bastaard van *Rumex obtusifolius* en *Rumex conglomeratus* en *Rumex Dufftii*, den bastaard van *Rumex obtusifolius* en *Rumex sanguineus*, die ik in 1914 met den heer Henrard in de grienden bij Gorkum vond, heb ik dit jaar niet opnieuw gevonden. Wel vond ik van *Rumex Dufftii* takken in het herbarium der vereeniging van het Funen te Amsterdam, een nu met huizen bebouwde plaats, verzameld door C. M. v. d. Sande Lacoste, J. G. H. Rombouts en Merkus Doornik en benoemd als *Rumex Steinii*.

Verder vertoonde ik u op de vorige vergadering nog *Rumex stenophylloides*, den bastaard van *Rumex odontocarpus* en *Rumex maritimus*, dien ik in 1912 bij Rotterdam gevonden had. Ik had toen *Rumex odontocarpus* niet in de nabijheid gevonden, wat niet te verwonderen was, omdat ik deze soort toen nog niet kende. Wel vond ik er vlak bij een anderen *odontocarpus*-bastaard, dien ik u hierna zal noemen. Dezen zomer heb ik *Rumex stenophylloides* opnieuw gevonden tusschen Rotterdam en

Schiedam, eerst met den heer de Mol, later met den heer Henrard, tusschen honderden planten van *Rumex odontocarpus*. Ziehier een plant van deze vindplaats.

In het bijzonder wil ik ditmaal uw aandacht vragen voor een aantal bastaarden, die u geheel onbekend zullen zijn en die ten deele voor onze flora geheel nieuw zijn.

Vooreerst de plant, die ik u hier toon, die ik in 1912 bij Rotterdam vond, tegelijk met *Rumex stenophylloides*, *Rumex Schulzei* en *Rumex Wirtgenii* en die ik met deze in mijn tuin plantte en in 1913 nader bestudeerde en overvloedig verzamelde, maar niet kon benoemen. Het moet zijn *Rumex Niesslii*, de bastaard van *Rumex odontocarpus* met *Rumex conglomeratus*. Deze bastaard is pas één keer gevonden en wel door Wildt in 1904 bij Saitz in Moravië. De plant lijkt opvallend op den bastaard van *Rumex crispus* met *Rumex conglomeratus*, maar verschilt in hoofdzaak door de vijfhoekige, duidelijk getande bloemdekken, wat moeilijk te zien is, daar de plant zeer onvruchtbaar is.

Zooals u zoeven misschien hebt opgemerkt, spreek ik ditmaal van *Rumex palustris*, waar ik de vorige maal sprak van *Rumex limosus*. Dit doe ik om alle verwarring te voorkomen tusschen *Rumex palustris*, een gewone soort, na verwant aan *Rumex maritimus*, en *Rumex Knafii*, den bastaard van *Rumex maritimus* met *Rumex conglomeratus*, vaak op onverklaarbare wijze met elkaar verward. Zij, die deze planten beschouwen zooals ik, houden *Rumex limosus* meest voor synonym met *Rumex palustris*. Murbeck heeft in de Botaniska Notiser van 1913 betoogd, dat *Rumex limosus* synonym is met *Rumex Knafii*. Daar ik deze verhandeling van Murbeck tot voor eenige dagen niet gezien had en om iedere verwarring te voorkomen, gebruik ik ditmaal den naam *Rumex limosus* niet. Hier ziet u dan naast elkaar *Rumex palustris*, *maritimus* en *Knafii*.

De vorige maal vertelde ik u, waarom ik *Rumex palustris* niet voor een bastaard hield. Ik heb *Rumex palustris* altijd gehouden voor een echte soort, niet door overgangen of tusschenvormen met *Rumex maritimus* verbonden. Wel heb ik al lang gezocht naar den bastaard tusschen *Rumex maritimus* en *Rumex palustris*, die bij de groote verwantschap van deze twee soorten natuurlijk te verwachten is. Pas dezen zomer is het mij gelukt dien te vinden. Eerst vond ik hem met den heer Henrard op opgespoten grond tusschen Schiedam en Vlaardingen, daarna op soortgelijken grond tusschen Rotterdam en Schiedam, eerst met den heer de Mol, later met den heer Henrard, later nog eens alleen. Ziehier takken van dezen bastaard. Zoo in het herbarium lijkt de plant het meest op *Rumex maritimus*, maar op de oorspronkelijke standplaats verschilde ze in het oog loopend van deze soort en toonden hetforschere en lossere uiterlijk, de grootere bloemen en de minder rijkbloemige schijnkransen duidelijk gelijkenis met *Rumex palustris*. Bovendien heeft de plant voor het grootste deel looze bloemen, ondanks de groote verwantschap der ouders. De loosheid der trossen maakt, dat de plant in het herbarium wat op *Rumex Knafi* lijkt. Het stuifmeel heb ik onder het microscoop met dat der stamsorten vergeleken. Het bevatte weinig goede korrels; de meeste waren gedeukt of ineengeschrompeld, terwijl bij de stamsorten bijna alle korrels goed gevuld waren.

De plant is nog pas tweemaal gevonden, beide keeren in Zweden en wel door Nilsson in 1886 en door Holmberg in 1906 en ze is nog niet benoemd. Daarom wil ik haar hier benoemen en wel naar den heer Henrard, niet alleen om onze persoonlijke vriendschap, maar vooral, omdat hij meer dan iemand anders met mij de moeiten van de *Rumex*-jacht en het *Rumex*-onderzoek heeft gedeeld, mij met raad en daad ter zijde heeft gestaan en mij aan-

gespoord heeft tot verscheidene vruchtbaar gebleken zoektochten, onder andere tot dien, waarop wij dezen bastaard vonden. Ziehier de voorloopige beschrijving.

Rumex Henrardi

Rumicem Henrardi nomino prolem hybridam Rumicis palustris et maritimi, iam e Suecia notam, ubi invenerunt eam Nilsson anno 1886 et Holmberg anno 1906. Ego inveni hoc Lapathum hybridam aestate anni 1915, primum inter Schiedam et Vlaardingem, urbes patriae meae, cum amico Henrard, postea ter inter Rotterdam et Schiedam, primum cum amico de Mol, deinde cum amico Henrard, postremo solus, semper inter milia plantarum specierum parentum.

Speciebus parentibus intermedius est, sed haud plane fertilis, immo maxima parte sterilis.

Radix simplex, fusiformis, annua vel biennis vel perpaucos annos vivens. Folia basalia, quoad mihi nota, provenientia e radice in hortum meum transplantata, confundibilia cum parentum. Caulis unus sulcatus, elatior quam in Rumice maritimo, sed minus altus quam in Rumice palustri in iisdem condicionibus viventi, initio inferiore parte sine ramis, post fructificationem vitiosam sub inflorescentia ramos novos efferens, ut faciunt pleraque Lapatha hybridae. Densitas racemorum Rumicis Henrardi ob sterilitatem difficulter comparabilis cum parentum. Ex multis ramis, qui sunt in herbario meo, parvus unus flores fert maxima parte plane adultos. In eo ramulo racemi sunt cylindrati et haud duri sicut in Rumice palustri, nec vero tam molles visu et tactu quam in Rumice maritimo. In omnibus aliorum ramorum glomerulis flores plus et minus adulti promiscue inveniuntur, quod Lapathorum hybridarum proprium est. Flores plane adulti sparsi per racemos, insignes valvarum granulis albidis. Pedicelli adulti,

quorum longitudo in *Rumice palustri* summum duplo maior est quam longitudo valvarum, in *Rumice maritimo* saepe triplo et quadruplo, in *Rumice Henrardi* fere sunt ut in *Rumice palustri*, paulo tamen graciliores. Idem dici potest de valvis: paulo sunt breviores quam *Rumicis palustris*, sed *Rumicis maritimi* subtilitate haud aequant. Valvarum dentes, qui in *Rumice palustri* valvarum latitudinem plerumque, granorum longitudinem saepe, valvarum longitudinem nunquam aequant, qui in *Rumice maritimo* valvarum longitudinem fere semper perspicue superant, in *Rumice Henrardi* saepe longiores sunt quam valvae, saepe tamen paulo breviores. Granula perspicue paulo tenuiora sunt quam in *Rumice palustri*. Etiam fructus intermedius est: *Rumicis palustris* paulo longior est quam duo millimetra, maritimi paulo minor quam sesquimillimetrus, *Rumicis Henrardi* altero minor, altero maior. Antherae sunt, sic ut in *Rumice palustri*, duplo longiores quam in *Rumice maritimo*.

Pollen parentum et hybridae cepi ex herbarii plantis, mollivi in aqua calida et vidi per microscopum. *Rumicis maritimi* et *palustris* aequum est forma et magnitudine, granula fere omnia protoplasmatis plena sunt et plane globosa; *Rumicis Henrardi* pollen abortivum est, granula minima parte protoplasmatis plena sunt et globosa, maxima parte fere videri collisa vel corrugata.

Praesertim sterilitas, magnitudo florum sicut in *Rumice palustri*, una cum dentibus multo longioribus *Rumicem Henrardi* notant, ceteris notis alios parentes excludentibus.

Hunc *Rumicem* nominavi ad honorem amici botanici Henrard, medicamentarii Hagensis, qui assidue me adiuvit in studio *Lapathorum*, qui me adhortatus est ad complures excursiones botanicas fertiles, qui pariter mecum quaesivit me hanc plantam primum inveniende.

Vervolgens kan ik u hier laten zien *Rumex scandicus*, den bastaard van *Rumex obtusifolius* en *Rumex palustris*,

en *Rumex Steinii*, den bastaard van *Rumex obtusifolius* en *Rumex maritimus*. Van de eerste vond ik verscheidene planten met den heer Henrard tusschen Rotterdam en Schiedam en één plant met den heer de Mol bij Amsterdam. Van de tweede vond ik één plant tusschen Rotterdam en Schiedam. *Rumex scandicus* en *Rumex Steinii* hebben, zooals te begrijpen is, veel gemeen en ik twijfel zeer of ze altijd te onderscheiden zullen zijn, zelfs op de vindplaats zelf. Aan de door mij gevonden planten meen ik tot nu toe duidelijk verschillen te zien. Beide bastaarden hebben de eigenaardige tusschenvormige wortelbladeren, beide hebben bijna geheel de houding van *Rumex obtusifolius*, maar zijn zeer onvruchtbaar en hebben kleinere bloemen met naar evenredigheid grootere tanden, beide hebben de hoog bebladerde trossen. Maar *Rumex Steinii* is lager en tenerder en heeft kleinere bloemen met naar evenredigheid langere tanden dan *Rumex scandicus*.

Omtrent de plant van de Bruyn, die zich als *Rumex Steinii* in het herbarium van onze vereeniging bevindt, ben ik het met mijzelf nog niet eens.

Tenslotte vraag ik uw aandacht voor *Rumex Areschougii*, den voor onze flora nieuwen bastaard van *Rumex crispus* en *Rumex palustris*. Deze plant, die u hier ziet, heeft mij weer eens getoond, hoe men over het hoofd ziet, wat men niet kent. Nadat ik haar met den heer Henrard gevonden had tusschen Rotterdam en Schiedam en tusschen Schiedam en Vlaardingen, vond ik haar met den heer de Mol op twee ver uiteen liggende plaatsen bij Amsterdam, namelijk aan de overkant van het IJ en aan den Cruquiusweg, en later nog eens op een geheel andere plaats bij Amsterdam, namelijk op ruigen grond tusschen de Pretoriusstraat en de Overamstelstraat. Op de eerste drie vindplaatsen stonden vele planten bijeen tusschen de stamouders. Verder bezat ik er zelf al een plant van, in 1910 verzameld bij Rotterdam als een bastaard van *Rumex crispus* en *Rumex*

obtusifolius en bovendien ligt deze bastaard al lang van twee vindplaatsen in het herbarium van onze vereeniging: ten eerste van Amsterdam, in 1850 aldaar verzameld door van de Sande Lacoste en benoemd als *Rumex Steinii*, ten tweede van Midsland op Terschelling tusschen *Rumex palustris* van dezelfde vindplaats en daartusschen niet opgemerkt, verzameld in 1886 op een excursie van onze vereeniging door de leden. De naam van den vinder of van den benoemer is niet nader vermeld.

Zoals u ziet, staat deze bastaard tusschen de ouders in, maar door het grootte verschil tusschen deze lijkt hij op geen van beiden. Dit komt vooral door het uitgegroeide bloemdek, dat het meest gelijkt op een klein *obtusifolius*-bloemdek en dat de plant bijna onherkenbaar maakt voor hem, die haar voor het eerst ziet. Ook houding en grootte staan tusschen die der ouders in; het sterk kroezige der bladeren heeft de plant van *Rumex crispus*, de hooge bebladering der trossen van *Rumex palustris*.

Het verwondert me, dat ik twee bastaarden nog niet gevonden heb, namelijk dien van *Rumex odontocarpus* met *Rumex palustris* en dien van *Rumex crispus* met *Rumex maritimus* op plaatsen, waar *Rumex crispus*, *odontocarpus*, *palustris* en *maritimus* in grootte hoeveelheden dooreen groeiden en *Rumex Areschougii*, *Rumex stenophylloides* en *Rumex Henrardi* wel gevormd waren. Ik vrees zelfs, dat ik van deze bastaarden reeds verzameld heb, maar dat de planten nog voor mij verborgen zijn tusschen andere. Ik heb namelijk planten, die mij aan deze bastaarden doen denken, maar zoolang als ik daaromtrent niet de minste zekerheid heb, wil ik slechts hen, die de *Rumices* wat beter dan gewoon kennen, aansporen, eens ijverig naar deze bastaarden te zoeken, daar vooral die van *Rumex crispus* met *Rumex maritimus* misschien niet zoo zeldzaam is.

Een enkel woord over nakomelingen van bastaarden.

In het voorjaar van 1914 zaaide de heer Henrard 7 zaden van mijn bastaard van *Rumex odontocarpus* en *Rumex maritimus*, dus van *Rumex stenophylloides*. Twee van die zaden kiemden en gaven twee planten, die in 1914 nog niet bloeiden. Ik zelf zaaide dien zomer 35 zaden van denzelfden bastaard en kreeg 17 jonge planten, die sterk door zuringkevers werden aangevreten en den winter niet doorstaan hebben. Van de 2 planten van den heer Henrard heeft er in 1915 één gebloeid. Ziehier een tak van deze plant. Wie zou hierin een nakomeling van genoemden bastaard zien? Wel is de plant weer geheel of bijna geheel onvruchtbaar, maar de bloemdekken zijn bijna ongetand, de trossen bijna onbebladerd. Is de plant, wat onwaarschijnlijk is, door zelfbestuiving van den bastaard ontstaan, dan leert ze ons, hoe onherkenbaar een tweede generatie van een bastaard kan zijn. Is de plant, wat waarschijnlijker is, door bestuiving met een der stamsoorten of met een derde soort ontstaan, dan leert ze ons, hoe onherkenbaar bastaarden van bastaarden kunnen zijn. Het is trouwens volgens den tegenwoordigen stand der erfelijkheidsleer te verwachten, dat deze bastaarden ook bij zelfbestuiving niet een eenvormige nakomelingschap zullen geven en dat dus ook drie- en viervoudige bastaarden van één en dezelfde herkomst er heel verschillend zullen uitzien.

Hiermee heb ik u in hoofdzaak laten zien, wat ik voor de floristiek der *Rumex*-bastaarden belangrijk vond en beveel ik deze weinig schoone, maar zoo vreemde en leerzame planten in uw aller belangstelling aan.

Ik heb gezegd.

* * *

Den welwillenden lezer gelieve in de vorige jaargang van dit tijdschrift op bladzijde 63 in den 7den regel van onderen de woorden „In het midden latende” te vervangen door „Onverschillig” en op bladzijde 62 het laatste woord van den 15den regel van onderen „een” door „aan”.